

Norsk barnebokinstitutt
The Norwegian Institute
for Children's Books

Henrik Ibsens gate 110

Postboks 2674 Solli

NO-0203 Oslo, Norway

Telefon: +47 23 27 63 60

Fax: +47 23 27 63 61

post@barnebokinstituttet.no

www.barnebokinstituttet.no

Det kongelige kultur- og kirkedepartement
postmottak@kkd.dep.no

Konto: 6022 05 29056

Org. nr. 971 493 704

Høringsuttalelse vedr. Evaluering av bokavtalen

Overordnet har Norsk barnebokinstitutt festet seg ved at *TF-rapport nr. 249 Evaluering av bokavtalen*, signert Knut Løyland, Sigbjørn Hjelmbrække, Lars Håkonsen, Trond Lunder og Vidar Ringstad er basert på egne kilder i en grad som strider mot god forskningsskikk, ikke behandler barne- og ungdomslitteratur særskilt, og er basert på en utelukkende kvantitativ metode som ikke evner å fange opp kvalitative skillelinjer i norsk litteratur. Rapporten er derfor lite tillitsvekkende, kun egnet til å si noe om utviklingen i salg av bokgrupper som sådan, men ikke hvorvidt det har skjedd endringer i forholdet mellom litteratur for ulike aldersgrupper, og heller ikke egnet til å vurdere om det har skjedd endringer i forholdet mellom ulik kunstnerisk kvalitet innenfor de ulike bokgruppene. Rapporten er derfor av begrenset interesse for å vurdere hvorvidt bokavtalen "Fremme[r] kultur- og kunnskapsformidling, stimulere[r] leseinteresse og kunnskapstilegnelse, og bidra[r] til å styrke norsk språk og skriftkultur" (se s. 11-12).

Vi har festet oss ved at rapporten entydig konkluderer med at bransjen er under press, og at den derfor advarer mot fri prissetting selv om det pekes på at fastpris-avtalen ikke fungerer etter hensikten (se s.221-222). Norsk barnebokinstitutt vil peke på et moment som rapporten ikke tar i betraktning: Den statlige innkjøpsordningen. Innkjøpsordningen er knyttet opp mot en arkpris, og koblet til forfatterens royalty. Dersom bokprisen blir fri, vil dette systemet forrykkes. Derfor advarer også vi mot fri bokpris. Innkjøpsordningen har hatt en svært positiv påvirkning på den litterære og kunstneriske utviklingen av litteratur med relevanse for dagens barn.

Vi noterer dessuten at rapporten entydig konkluderer med at "Konsentrasjonen rundt færre skjønnlitterære sjangrer har økt under Bokavtalen [samtidig som] antall titler [har økt]" (s.219). Dette samsvarer med vår egen oppfatning av at bokproduksjonen er markant endret i løpet av de siste årene. For barnelitteraturens vedkommende betyr dette at serielitteraturen har fått en alt mer dominerende betydning, dvs at bøker i økende grad selges som konseptprodukter (dvs. som Leseløver, 10 – 12, Komet-serien etz.). Vi mener derfor at rapportens slutning "Tar vi hensyn til antall titler innen hver sjanger er utviklingen bedre sett fra et diversitetsperspektiv" (s. 219) er feilaktig. Norsk barnebokinstitutt vil tvert imot hevde at serielitteraturen står for ensretting. Muligens vil dette føre til en svekkelse av den litterære og kunstneriske utviklingen av litteratur med relevanse for dagens barn. Vi spør oss om Bokavtalen motvirker Innkjøpsordningens positive effekter.

Etter vår oppfatning har den litterære institusjonen i Norge tradisjon for å ta et felles ansvar for å fremme litterær kvalitet og bredde. Innkjøpsordning, bokpris, royalty og abonnementsordninger har vært tilpasset hverandre. Norsk barnebokinstitutt er bekymret for at den økte maktkonsentrasjonen i bransjen som følger av at forlag, distribusjonsselskaper og bokhandlere har samme eiere, men tviler på at løsningen er ytterligere liberalisering. Barne- og ungdomslitteraturen blir ikke "sunn" av å bli mer økonomisk lønnsom. Snarere tvert imot. Vi støtter derfor rapportens konklusjon om at "det er grunn til å følge med på utviklingen i bransjen i årene som kommer" (s.221), men vil anbefale at enkeltelementene i den litterære institusjonen behandles i forhold til de andre delene, og at ulike forskningsmodeller tas i bruk for å klarlegge sammenhengen mellom intensjoner, avtaler og realiteter.

Norsk barnebokinstitutt
30. september 2009

Kristin Ørjasæter
direktør